

Peter Kozmus*, peter.kozmus@czs.si

Zakaj je pomembna odbira trotov?

Varoje se raje in uspešneje razmnožujejo v trotovski kot v delavski zalegi. Posledica te ugotovitve je apitehnični ukrep **odstranjevanje pokrite trotovske zalege**, s katerim zmanjšujemo napadenost čebel z varojami. Vestni čebelarji zato iz svojih čebeljih družin odstranjujejo kar vso trotovino, saj želijo odstraniti čim več varoj. Vendar – ali so troti v panju res tako nepomembni, da lahko vsekakor odstranimo trotovsko zalego?

Pred odbiro družine za vzrejo trotov moramo biti pozorni zlasti na čistost čebel (da v panju ni čebel z rumenimi obročki na zadkih), mirnost, čistilni nagon in medonosnost.

Poleg matice in delavk imajo v panju posebno in nenadomestljivo vlogo tudi troti. Njihova vloga je pogosto podcenjena ali celo spregledana. Tako si veliko čebelarjev prizadeva ustvariti optimalne razmere za vzrejo matic, vzreji trotov pa namenjajo precej manj pozornosti. Čebelarji se zavedamo, da je odbira družin, iz katerih jemljemo vzrejni material (ličinke za cepljenje ali pokrite matičnike), pomembna, saj se z dedovanjem na mlade matice prenašajo tako slabe kot tudi dobre dedne lastnosti izvirne družine. Ob tem pa moramo vedeti, da je to le polovica dedne zasnove, ki jo bodo mlade matice prenašale na delavke v novi družini, saj druga polovico prispevajo troti, s katerimi se mlada matica spraši. Življenjski cilj trotov je parjenje z matico. To nalogo lahko opravijo le v obdobju rojenja, tj. zgodaj poleti, ko mlade matice izletavajo na praho, zato družine vzrejajo trote predvsem v tem obdobju.

Delavke so potomke ene matice in več trotov, s katerimi se je sprašila matica. Sorodnost med dvema

delavkama, ki imata skupnega očeta, je 75-odstotna (supersestre), med dvema delavkama, ki nimata skupnega očeta, pa 25-odstotna. Vsaka matica s semenčicami, ki jih od trotov prejme ob oploditvi, pridobi 50 odstotkov dednine očetovskih družin (trotarjev) ter jo z oploditvijo jajčec prenaša na delavke.

Zaradi tega je izjemno pomembno, da maticam v okolju zagotovimo čim večje število trotov, ki prenašajo dobre lastnosti. Ti so še zlasti pomembni na plemenilnih postajah, kjer je zagotovljeno, da se matice pari s troti iz odbranih družin, ki jih imenujemo trotarji. Na teh postajah lahko troti iz 20 čebeljih družin (trotarjev) oprasujejo matice iz sočasno nameščenih 500 plemenilnikov. Vsaka družina, ki je skrbno negovana, sočasno vzdržuje pribl. 2000 trotov. Ko so stari približno deset dni, začnejo izletavati in v starosti 12–14 dni so godni za parjenje.

Matica se povprečno pari z 12 troti. Po uspešni opravitvi se v panj vrne z več kot 100 milijoni semenčic, ki so sprva začasno shranjene v jajcevodih matice. Končna shramba semenčic je semenska mošnjica, v kateri je shranjenih največ 6 milijonov semenčic. Matica zato izloči 94 % semenčic, ki jih na prahi prejme od različnih trotov, preostanek pa ji zadostuje za zaleganje jajčec do konca njenega življenja.

Troti, ki prašijo matice na določenem območju, tja priletijo s širšega območja. Če je območje gosto poseljeno s čebelami, se matice po večini prašijo s troti iz čebeljih družin, ki so od stojišča oddaljene do 3 km. Na tako velikem območju je v Sloveniji približno 20 stojišč s 300 čebeljimi družinami. Vse te družine so potencialni trotarji, seveda, če iz njih izletavajo troti.

Zaradi poznavanja teh zakonitosti je zaželeno, da čebelarji v najboljših čebeljih družinah sistematično

Za matice, ki jih prašimo na stojišču, so potencialni trotarji vse čebelje družine v oddaljenosti do 3 km.

* Dr., vodja Priznane rejske organizacije

vzrejamo trote, iz povprečnih in podpovprečnih družin pa sistematično odstranjujemo pokrito trotovinno. **Še zlasti je pomembno, da pokrito trotovinno sistematično odstranjujemo v družinah, v katerih opazimo čebele z rumenimi obročki na zadkih.** Druga pomembnejša merila, na katera moramo biti pozorni pred odbiro, so še: mirnost, čistilni nagon (da je podnica stalno čista) ter medonosnost.

Poleg tega je priporočljivo tudi skrbno izbrati kraj plemenjenja matic, in to ne samo na podlagi dostopnosti in urejenosti lokacije, ampak tudi na podlagi navzoč-

nosti dobrih čebeljih družin, iz katerih bodo izviral troti. Ob poznavanju te zakonitosti je v našem interesu, da imajo okoliški čebelarji dobre čebelje družine in da izvajajo odbiro trotoev, saj iz njihovih družin izletavajo troti, ki prašijo naše matice. Tudi matice, podarjene sosednjemu čebelarju, pozitivno vplivajo na prihodnje generacije naših čebel. Če bi trote selekcionirali vsi čebelarji, bi se naše matice prašile samo s kakovostnimi troti in selekcijski napredek glede rejskih ciljev, zapisanih v Rejskem programu, bi bil hitrejši in celovitejši. **Zato v prihodnje izvajajte tudi odbiro trotoev!** ■

Po strokovni razpravi o osnovni odbiri ter Dnevu kranjske čebele

Tomaž Samec*, tomaz.samec@czs.si

V četrtek, 12. maja 2016, smo na sedežu ČZS pripravili strokovno razpravo o osnovni odbiri in Dan kranjske čebele. Strokovna razprava o omenjeni temi je bila tokrat že peto leto zapored, vendar vsako leto z novimi vsebinami, ki se navezujejo na osnovno odbiro. Dan kranjske čebele smo letos pripravili tretje leto zapored. V okviru tega dogodka prejmejo vzrejevalci matic priznanja za dosežke v minulem letu.

V prvem delu strokovne razprave je **dr. Maja Smodiš Škerl** s Kmetijskega inštituta Slovenije govorila o oskrbi čebeljih družin za boljšo odpornost in večjo vitalnost. Poudarila je, da je za razvoj zdravih čebeljih družin pomembna optimalna prehrana, kajti pomanjkanje hranilnih snovi vpliva tako na vzrejeno zalego kot tudi na razvoj delavk, saj je zaradi tega njihova življenjska doba krajša. Takšno pomanjkanje vpliva tudi na moč čebelje družine in v kombinaciji z drugimi povzročitelji stresa se njeno stanje še poslabša. Zato s pravočasno oskrbo čebeljih družin izboljšamo tako preživetje čebelje družine kot tudi vzrejo zalege.

V drugem delu strokovne razprave je **dr. Peter Kozmus** najprej govoril o pomenu odbire trotoev za vzrejo kakovostnih matic, potem pa je predstavil še ugotovitve lanske raziskave čistosti čebel v Sloveniji. V zvezi s prvo temo je poudaril, da je poleg odbire matičarjev potrebna tudi odbira trotoev, zato je treba med sezono pozornost nameniti tudi njim. V nadpovprečnih družinah tako namensko vzrejamo trote, v preostalih čebeljih družinah pa trotovinno odstranimo. V zvezi z ugotovitvami pregleda čistosti kranjske čebele je navzočim pokazal karto posameznih območij Slovenije, na katerih se na zadkih čebel pojavljajo obarvani obročki. Zaradi tega bodo na problematičnih območjih letos okrepili ukrep menjave matic.

* Svetovalec JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Svoje predavanje je končal z besedami, da s tovrstnimi raziskavami tudi čebelarje ozaveščamo o pomenu odbire matic in trotoev.

V okviru Dneva kranjske čebele smo podelili priznanja vzrejevalcem matic za njihove dosežke v letu 2015. Najboljše ocene v kategoriji »najvišji povprečni indeks« so dosegli vzrejevalci Viktor Gaber, Bojan Donko, Čebelarstvo Pislak Bali, Marko Debevec in Jožef Herbjaj. V kategoriji »najmirnejši matičar« je priznanje prejel vzrejevalec Janko Bukovšek, najvišjo oceno v kategoriji »povprečni donos medu« pa je prejel Ivan Dremelj. ■

Ometalnik za direktno ometanje

- Metlice iz konjske žime
- Pogon na 2 motorja
- Napajanje z vgrajenim akumulatorjem 12 V

SAMO 250,00 EUR

041/844-482

Matevž Strgar s.p.,
Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica